

Оверченко Дарія Олександрівна,
здобувачка ступеня вищої освіти
бакалавра ННПП Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Чижов Денис Анатолійович,
професор кафедри конституційного права
ННПП НАВС, доктор юридичних наук,
доцент

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ІНШИМИ СУБ'ЄКТАМИ

Розуміння прав людини є важливим аспектом суспільних відносин і основою для демократичного суспільства. Права забезпечують захист особистості, гарантують можливість вільно висловлювати свої переконання, вибирати спосіб життя та відчувати себе захищеним. Проте реалізація прав кожної людини не відбувається у вакуумі – наші дії впливають на інших людей і, відповідно, на їхні права. Тема обмеження прав стала актуальною в умовах зростання індивідуалізму та нових соціальних викликів, які пов'язані з мультикультурним середовищем. Говорячи про те, що "мої права завжди обмежують права іншої людини", потрібно розглянути різні аспекти цієї проблеми, включаючи філософські, юридичні та етичні підходи.

Права людини визначаються як загальні та рівні можливості, що забезпечують індивідуумам умови для задоволення їхніх потреб і розвитку. Однак ці права не існують у вакуумі, вони завжди перебувають у взаємодії з правами інших. Як зазначає П. Рабінович, "права людини – це соціальна спроможність вільно діяти, самостійно обирати вид і міру своєї поведінки" [1, с. 15]. Це означає, що реалізація власних прав може впливати на права інших людей.

Права людини поступово трансформують підходи до усвідомлення важливості кожної особи, підкреслюючи рівну суспільну цінність кожного, яка випливає з вродженої гідності. Однак складність виникає через різну інтерпретацію прав людини в різних регіонах [2, с. 14].

Як вдало зауважує О. Гьоффе: «для того щоб обґрунтувати права, котрі належать людині просто тому, що вона є людиною, необхідно відмовитися від усіх групових, культурних та історично специфічних уявлень про сутність людини. Ці так звані образи людини слід лишити осторонь, щоб сформулювати поняття, яке буде незалежним від будь-яких культурних особливостей і абсолютно універсальним. Проте реалізація такої концепції є вкрай складною, бо при спробі виділити окрему людину завжди існуватимуть характеристики, які не були враховані чи свідомо відкинуті. На противагу цьому, поняття людства виступає повністю всеосяжним. Воно не виключає жодного індивіда за будь-якою ознакою,

а навпаки, інтегрує всіх у якості частини єдиного великого цілого» [3, с. 35]. Також, незважаючи на теоретичну привабливість цієї концепції, потрібно зазначити, що різні культури можуть мати різні уявлення про поняття справедливості, її проявів та способів її регулювання.

Важливим аспектом є, звичайно ж, баланс між індивідуальними правами і колективними інтересами. Як зазначено в дослідженнях Дворкіна Р.М.: «права людини повинні враховувати не лише автономію особи, але й її соціальні зв'язки та обов'язки перед спільнотою» [5]. Це ще раз підкреслює необхідність створення такої ідеальної концепції прав людини, де буде взаємно інтегруватись поняття колективного і індивідуального.

Суть питання полягає в тому, що права однієї людини обмежуються там, де починаються права іншої. Це поняття є фундаментальним для соціальної справедливості. Уявімо, що особа має право на свободу слова. Вона може висловлювати свою думку відкрито, але це право не може бути безмежним, оскільки висловлювання, які принижують гідність інших, є порушенням їхніх прав. Таким чином, право на свободу слова обмежене правом інших на гідність та повагу.

У демократичному суспільстві, баланс між правами індивіда та правами інших є критично важливим. Адже, до слова, право на приватність також має свої межі. Кожен має право на захист своїх особистих даних, але це не означає, що можна ігнорувати законодавство про доступ до інформації у випадках, коли це необхідно для забезпечення безпеки суспільства.

Окрім того, слід враховувати й соціальну відповідальність, адже кожен має діяти так, щоб не порушити права інших. По суті, це означає, що необхідно завжди усвідомлювати наслідки своїх дій і висловлювань. Наприклад, наразі, у соціальних мережах виникає багато ситуацій, коли свобода слова перетворюється на мову агресії, ворожнечі та дезінформацією, що якраз таки шкодить правам та інтересам інших осіб. Лише шляхом усвідомлення кожною людиною, що лише ставлячись з повагою до прав інших можливо створити гармонійне демократичне суспільство, де кожен почуватиметься захищено і в безпеці. У сучасному світі, де соціальні мережі і технології кардинально трансформують способи комунікації та взаємодії, важливо постійно переосмислювати наш підхід до прав людини, щоб відповідати новим викликам та вирішенням проблем.

У демократичних державах саме закони забезпечують баланс між різними правами. Вони допомагають уникати зловживання правами й гарантують, що свободи одного не переходять у свавілля [3]. Наприклад, законодавче обмеження на розповсюдження дезінформації захищає громадян від маніпуляцій, навіть якщо це обмежує свободу слова для певних осіб або організацій. Закони, що обмежують права, не лише забороняють порушення прав інших людей, але й гарантують безпеку та захист суспільства в цілому.

Сучасні приклади показують, що взаємне обмеження прав є критично важливим для забезпечення гармонійних взаємин у суспільстві. Наприклад, право на вільне зібрання, яке є основним правом у демократичних країнах, може бути обмеженим, якщо збори становлять небезпеку для громадського порядку або

заважають іншим громадянам. Це підкреслює необхідність взаємного розуміння та компромісу. Або ж наприклад, під час епідемій або надзвичайних ситуацій, держави можуть запроваджувати обмеження на пересування громадян для запобігання поширенню хвороб. Це може включати карантинні заходи або заборону на виїзд з певних територій [6, с. 316].

З цього аналізу виходить, що права людини – це не лише свободи, але й обов'язки, пов'язані з повагою до прав інших. Обмеження прав людини з метою забезпечення прав іншої людини є не обмеженням свободи, а необхідністю для підтримання гармонії в суспільстві. Наше суспільство вимагає взаємної відповідальності і готовності йти на компроміс, щоб кожен міг користуватися своїми правами, не завдаючи шкоди іншим. Лише так ми зможемо побудувати соціально відповідальне суспільство, де права кожної особи шануються і дотримуються.

Найбільш ключову роль у формуванні свідомості щодо прав людини відіграє рівень освіти. Адже, очевидний той факт, що чим більше люди знають про свої права і права інших, тим легше їм віднайти баланс між індивідуальними свободами та колективними інтересами. Освітні програми однозначного можуть допомогти виховати повагу до прав інших і сприяти розвитку відповідального громадянства.

Отже, права людини не існують у вакуумі, і їх реалізація передбачає відповідальність. Важливо усвідомлювати, що власні права завжди обмежені правами інших, і тільки через цей баланс ми можемо створити гармонійне і справедливе суспільство. А саме питання про те, як мої права можуть обмежувати права інших людей, є складним і багатогранним. Тож, як бачимо, що права людини не є явищем абсолютними, вони завжди потребують врахування контексту та взаємодії з правами інших. Сучасна наука підкреслює важливість етичного підходу до формулювання та реалізації прав людини, адже лише через баланс можна досягти справедливості і гармонії в суспільстві.

Таким чином, концепція універсальних прав людини потребує глибшого осмислення та врахування культурних особливостей. Вона повинна бути достатньо гнучкою, щоб адаптуватися до різноманітних соціальних контекстів, при цьому зберігаючи свої основні принципи. Це дозволить забезпечити більш ефективний захист прав людей у глобальному масштабі та сприяти гармонії між різними культурами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рабінович П. Сучасне європейське праворозуміння. Право України. 2006. №3. С. 4–6.
2. Іванків І. Права людства: монографія. Київ: Ваїте, 2020. 158 с.
3. Ткачук А., Ткачук О. Що таке демократія? Знати, розуміти, застосовувати. Посібник для молоді і не тільки. К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. 96 с.
4. Ш. Госепата та Г. Ломання; пер. з нім. О. Юдіна та Л. Доронічевої. Філософія прав людини. Київ. Ніка-Центр, 2016. 320 с.
5. Дворкін Р. М. Модель правових норм. Філософія права. К., 2007.

6. Бабін Б.В. Права людини та громадянське суспільство. Одеса: Фенікс, 2014. 320 с.

Пагас Анна Едуардівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра ННІ № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:
Халюк Сергій Олександрович,
професор кафедри конституційного
права та прав людини НАВС,
доктор юридичних наук, доцент

РАСОВА ДИСКРИМІНАЦІЯ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ, ІСТОРИЧНІ КОРЕНІ ТА СУСПІЛЬНИЙ ВПЛИВ

Расова дискримінація є складним соціальним явищем, яке має глибоке історичне коріння та сучасні прояви. Попри ухвалення численних міжнародних документів та національних законів, проблема нерівності на основі раси залишається актуальною в багатьох країнах світу. Особливе значення має аналіз механізмів боротьби з дискримінацією, які сприяють захисту прав людини та формуванню толерантного суспільства.

Расова дискримінація має давню історію, корені якої сягають колоніальної епохи XVI–XVIII століть. Європейські колонізатори використовували расову ідеологію для виправдання рабства, експлуатації та винищення корінного населення. Наприклад, у США рабство африканців було офіційно закріплене до середини XIX століття, а закони Джима Кроу (1876–1965) узаконювали сегрегацію на основі раси [1].

На міжнародній арені боротьба з расовою дискримінацією розпочалася лише після Другої світової війни, коли світове співтовариство усвідомило наслідки расової ненависті, яка призвела до Голокосту та інших злочинів нацистського режиму.

Міжнародно-правові механізми боротьби з дискримінацією були однією з рушійних сил, які допомогли суспільству почати рух проти расизму. Основу міжнародних зусиль у подоланні расової дискримінації складають такі документи:

1. Загальна декларація прав людини від 1948 року, де в статті 1 проголошує, що "всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах" [2].

2. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 1965 року. Це одна з найперших конвенцій, яка встановила зобов'язання держав